

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

**Кафедра міжнародного приватного права та порівняльного
правознавства**

ЗАТВЕРДЖЕНО
рішенням Вченої ради
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого
(протокол №__ від ____ 2019 р.)

ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
«Порівняльне правознавство»
(для іноземних студентів)

Обов'язкова

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський) рівень

Ступінь вищої освіти – бакалавр

Галузь знань – 29 «Міжнародні відносини»

Спеціальність – 293 «Міжнародне право» (для іноземних студентів)

Харків – 2019

Програма навчальної дисципліни «**Порівняльне правознавство**»: галузь знань 29 «Міжнародні відносини», спеціальність 293 «Міжнародне право» (для іноземних студентів), освітньо-кваліфікаційний рівень перший (бакалаврський).

Розробники:

Лук'янов Д.В., д.ю.н., професор, зав. каф. міжнародного приватного права та порівняльного правознавства;

Гетьман Є.А., д.ю.н., професор каф. міжнародного приватного права та порівняльного правознавства;

Зінченко О.В., д.і.н., доцент каф. міжнародного приватного права та порівняльного правознавства.

Затверджено на засіданні кафедри міжнародного приватного права та порівняльного правознавства (протокол № 1 від 30 серпня 2019 р.)

Завідувач кафедри _____ **Лук'янов Д.В.**

1. Вступ.....	4
2. Опис навчальної дисципліни	10
3. Зміст програми навчальної дисципліни	11
4. Ресурсне забезпечення навчальної дисципліни	13
4.1. Форми організації освітнього процесу та види навчальних занять	13
4.2. Самостійна робота здобувачів вищої освіти	13
4.3. Освітні технології та методи навчання	14
4.4. Форми педагогічного контролю та система оцінювання якості сформованих компетентностей за результатами засвоєння навчальної дисципліни.....	15
4.5. Навчально-методичне та інформаційне забезпечення навчальної дисципліни	17
4.6. Матеріально-технічне забезпечення навчальної дисципліни.....	22
Додаток 1. Карта предметних компетентностей з навчальної дисципліни.....	22
Додаток 2. Карта результатів навчання здобувача вищої освіти, сформульованих у термінах компетентностей.....	26
Додаток 3. Матриця зв'язків між модулями навчальної дисципліни, результатами навчання та предметними компетентностями в програмі навчальної дисципліни	30

1. Вступ

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

«Порівняльне правознавство».

«Порівняльне правознавство» – навчальна дисципліна, яка заснована на порівняльно-правових дослідженнях, вивчає правову різноманітність сучасного світу, класифікує правові системи, аналізує загальні принципи та закономірності виникнення, функціонування та розвитку основних правових систем світу. Ця навчальна дисципліна є одним з обов'язкових елементів якісної освітньо-професійної підготовки фахівців у галузі права та міжнародних відносин у вищих навчальних закладах України.

Мета курсу: надання студентам знань про об'єктивні закономірності виникнення, функціонування та розвитку основних правових систем та їх сімей – романо-германського, англо-американського, традиційного та релігійного права, навчити їх використовувати порівняльно-правовий метод дослідження та встановлювати за його допомогою загальне, особливе та одиничне в різних правничих системах світу.

Основні завдання «Порівняльного правознавства»: засвоєння студентами всього кола питань, що стосуються формування і функціонування основних правових систем сучасності, особливостей їх джерел права, правосвідомості та правової культури народів світу, практики застосування норм права тощо; формування у студентів знань про найбільш важливі спільні та специфічні риси правових сімей світу, виникнення, функціонування та розвиток окремих правничих систем, а також формування основних умінь щодо використання цих знань в подальшій професійній діяльності.

2. Місце навчальної дисципліни у структурі освітньо-професійної програми:

а) *Цикл дисципліни*: історико-теоретичний.

б) *Дисципліни-пререквізити*: теорія держави і права, історія держави і права України, історія держави і права зарубіжних країн.

в) *Дисципліни-постреквізити*: конституційне право, міжнародне право, державне будівництво і місцеве самоврядування, виборче право, теорія міжнародних відносин, парламентське право, кримінальне право, адміністративне право.

3. Предметні компетентності здобувача вищої освіти, сформованих в результаті освоєння навчальної дисципліни:

ПК–1. Здатність продемонструвати знання і розуміння предмету, методів, структури, об'єкту компаративістики, визначити її місце в системі юридичних наук.

ПК–2. Знання і розуміння різновидів досліджень у компаративістиці, вміння проводити порівняльне дослідження правових систем чи їх елементів.

ПК–3. Здатність продемонструвати знання поняття правової системи, її рис, структури, різновидів та їх особливостей, критеріїв класифікації правових систем, вміння застосувати ці знання на практиці.

ПК–4. Вміння використовувати порівняльно-правовий метод дослідження під час вивчення інших юридичних дисциплін, орієнтуватися в іноземних правових системах, використовувати зарубіжний правовий досвід у професійній діяльності.

ПК–5. Здатність продемонструвати знання базових характеристик романо-германської правової сім'ї, латиноамериканського та скандинавського права, європейського права, історію їх виникнення та формування, знання їх системи джерел права.

ПК–6. Здатність здійснювати критичний і системний аналіз правових явищ і процесів в правових системах романо-германського типу, латиноамериканського та скандинавського права.

ПК–7. Вміння пояснювати природу й зміст основних інститутів і процедур романо-германського, латиноамериканського та скандинавського права, особливості їх реалізації та застосування.

ПК–8. Вміння демонструвати знання та розуміння особливостей правового регулювання у фундаментальних галузях права романо-германської правової сім'ї, латиноамериканського та скандинавського права.

ПК–9. Вміння визначати особливості публічного і приватного права правових систем романо-германського, латиноамериканського та скандинавського права з урахуванням специфіки їх предмета і методів правового регулювання.

ПК–10. Вміння здійснювати логічний, критичний і системний аналіз правових документів, що приймаються в правових системах романо-германської правової сім'ї, латиноамериканських та скандинавських держав.

ПК–11. Здатність продемонструвати знання базових характеристик англо-американської правової сім'ї, історію її виникнення та формування.

ПК–12. Здатність продемонструвати знання системи джерел права англо-американської правової сім'ї.

ПК–13. Здатність продемонструвати знання базових характеристик релігійної правової сім'ї, особливості її складових: іудейського, канонічного, ісламського та індуського права, історію їх виникнення та формування, знання їх системи джерел права.

ПК–14. Здатність продемонструвати знання базових характеристик традиційної правової сім'ї, особливості її складових: африканського (звичаєвого) права та китайського, японського (морально-етичного) права, історію їх виникнення та формування, знання їх системи джерел права.

ПК–15. Здатність здійснювати критичний і системний аналіз правових явищ і процесів в правових системах англо-американського права.

ПК–16. Здатність здійснювати критичний і системний аналіз правових явищ і процесів в правових системах релігійного права

ПК–17. Здатність здійснювати критичний і системний аналіз правових явищ і процесів в правових системах традиційного типу.

ПК–18. Вміння пояснювати природу й зміст основних правових інститутів і процедур англо-американського, релігійного та традиційного права, особливості їх реалізації та застосування.

ПК–19. Вміння демонструвати знання та розуміння особливостей правового регулювання у фундаментальних галузях права правових системах англо-американського, релігійного та традиційного типу.

ПК–20. Здатність визначати особливості публічного і приватного права з урахуванням специфіки їх предмета і методів правового регулювання у правових системах англо-американського, релігійного та традиційного типу.

ПК–21. Здатність здійснювати логічний, критичний і системний аналіз правових документів у правових системах англо-американського, релігійного та традиційного типу.

Експлікація загальних і професійних компетентностей визначається в карті предметних компетентностей. *(Додаток 1)*

4. У результаті освоєння навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен демонструвати наступні результати навчання:

РНС НД–1.1. Демонструвати знання і розуміння предмету, методів, структури, об'єкту компаративістики, визначити її місце в системі юридичних наук.

РНС НД–1.2. Демонструвати знання і розуміння різновидів досліджень у компаративістиці, вміння проводити порівняльне дослідження правових систем чи їх елементів.

PHC НД–1.3. Демонструвати знання поняття правової системи, її рис, структури, різновидів та їх особливостей, критеріїв класифікації правових систем, вміння застосувати ці знання на практиці.

PHC НД–1.4. Демонструвати знання базових характеристик романо-германської правової сім'ї, латиноамериканського та скандинавського права, європейського права, історію їх виникнення та формування, знання їх системи джерел права.

PHC НД–1.5. Здійснювати критичний і системний аналіз правових явищ і процесів в правових системах романо-германського типу, латиноамериканського та скандинавського права.

PHC НД–1.6. Пояснювати природу й зміст основних інститутів і процедур романо-германського, латиноамериканського та скандинавського права, особливості їх реалізації та застосування.

PHC НД–1.7. Демонструвати знання та розуміння особливостей правового регулювання у фундаментальних галузях права романо-германської правової сім'ї, латиноамериканського та скандинавського права.

PHC НД–1.8. Визначати особливості публічного і приватного права правових систем романо-германського, латиноамериканського та скандинавського права з урахуванням специфіки їх предмета і методів правового регулювання.

PHC НД–1.9. Здійснювати логічний, критичний і системний аналіз правових документів, що приймаються в правових системах романо-германської правової сім'ї, латиноамериканських та скандинавських держав.

PHC НД–1.10. Використовувати порівняльно-правовий метод дослідження під час вивчення інших юридичних дисциплін, орієнтуватися в іноземних правових системах, використовувати зарубіжний правовий досвід у професійній діяльності.

PHC НД–2.1. Демонструвати знання базових характеристик англо-американської правової сім'ї, історію її виникнення та формування.

РНС НД–2.2. Демонструвати знання системи джерел права англо-американської правової сім'ї .

РНС НД–2.3. Демонструвати знання базових характеристик релігійної правової сім'ї, особливості її складових: іудейського, канонічного, ісламського та індуського права, історію їх виникнення та формування, знання їх системи джерел права.

РНС НД–2.4. Демонструвати знання базових характеристик традиційної правової сім'ї, особливості її складових: африканського (звичаєвого) права та китайського, японського (морально-етичного) права, історію їх виникнення та формування, знання їх системи джерел права.

РНС НД–2.5. Здійснювати критичний і системний аналіз правових явищ і процесів в правових системах англо-американського права.

РНС НД–2.6. Здійснювати критичний і системний аналіз правових явищ і процесів в правових системах релігійного права

РНС НД–2.7. Здійснювати критичний і системний аналіз правових явищ і процесів в правових системах традиційного типу.

РНС НД–2.8. Пояснювати природу й зміст основних правових інститутів і процедур англо-американського, релігійного та традиційного права, особливості їх реалізації та застосування.

РНС НД–2.9. Демонструвати знання та розуміння особливостей правового регулювання у фундаментальних галузях права правових системах англо-американського, релігійного та традиційного типу.

РНС НД–2.10. Визначати особливості публічного і приватного права з урахуванням специфіки їх предмета і методів правового регулювання у правових системах англо-американського, релігійного та традиційного типу.

РНС НД–2.11. Здійснювати логічний, критичний і системний аналіз правових документів у правових системах англо-американського, релігійного та традиційного типу.

Експлікація результатів освоєння навчальної дисципліни і результатів навчання за спеціальністю і спеціалізацією освітньо-професійної програми визначається в карті результатів навчання, сформульованих у термінах компетентностей. (Додаток 2).

5. Модуляризація компетентнісно-орієнтованої програми навчальної дисципліни.

Експлікація модуляризації компетентнісно-орієнтованої програми навчальної дисципліни визначається у матриці зв'язків між модулями навчальної дисципліни, результатами навчання та предметними компетентностями (Додаток 3).

2. Опис навчальної дисципліни «Порівняльне правознавство»

Курс	Рівень освіти, галузь знань, спеціальність	Дидактична структура навчальної дисципліни
Кількість кредитів ЕКТС: 4 Кількість модулів: 2 Загальна кількість годин: 120 Тижневих годин: аудиторних - 4	Рівень освіти – Перший (бакалаврський) Галузь знань – 29 «Міжнародні відносини» Спеціальність –293 «Міжнародне право» (іноземні студенти)	Обов'язкова Модуль 1 Лекції: 18 Практичні заняття: 18 Самостійна робота: 18 Модуль 2 Лекції: 22 Практичні заняття: 22 Самостійна робота: 22 Види контролю: поточний контроль; іспит

3. Зміст програми навчальної дисципліни

Модуль 1 .

Загальна характеристика порівняльного правознавства. Романо-германське право.

Порівняльне правознавство: загальна характеристика. Порівняльне правознавство як метод, наука та навчальна дисципліна. Виникнення порівняльного правознавства. Об'єкт, предмет, метод і структура порівняльного правознавства, його функції та місце в системі юридичних наук. Значення порівняльного правознавства. Види досліджень у порівняльному правознавстві. Міжнародні та національні центри порівняльного правознавства. МАЮН. Методичні правила проведення порівняльно-правового дослідження.

Правові системи та правові сім'ї як основні об'єкти порівняльного правознавства. Поняття, риси та структура правової системи. Загальна характеристика правової карти світу. Поняття «правова сім'я». Класифікація та типологія правових систем. Мішані правові системи. Європейське право. Правова система України серед правових систем сучасності.

Загальна характеристика романо-германської правової сім'ї. Особливості романо-германської правової сім'ї. Основні етапи розвитку романо-германської правової сім'ї. Роль науки (університетів) у розвитку романо-германського права. Зв'язок романо-германської правової сім'ї з римським правом. Вплив канонічного права на формування романо-германського права. Публічне і приватне право.

Джерела права романо-германської правової сім'ї. Норми права в романо-германській сім'ї. Джерела права в романо-германській сім'ї, їх види. Нормативно-правові акти в романо-германській правовій сім'ї. Закон як джерело права в романо-германській сім'ї. Загальні принципи в романо-германській правовій сім'ї. Звичай у системі джерел романо-германського права. Доктрина в романо-германській правовій сім'ї. Судова практика в романо-германській правовій сім'ї.

Правові системи, що тяжіють до романо-германського типу. Підходи до класифікації правових систем Скандинавських країн та держав Латинської Америки. Правові системи Скандинавських країн, їх особливості. Джерела права Скандинавських країн. Правові системи держав Латинської Америки, їх особливості. Джерела права держав Латинської Америки.

Модуль 2.

Англо-американське право. Релігійні та традиційні правові системи.

Загальна характеристика англо-американської правової сім'ї. Особливості англо-американської правової сім'ї. Основні етапи розвитку англійської правової системи. Виникнення та реформування загального права. Загальне право: поняття та особливості. Право справедливості та його співвідношення із загальним правом.

Джерела права англо-американської правової сім'ї. Поняття та види джерел англо-американського права. Прецедент як джерело права в сім'ї англо-американського права. Закон як джерело права в сім'ї англо-американського права. Делеговане законодавство в сім'ї англо-американського права. Звичай в англо-американському праві. Інші джерела англо-американського права.

Правові системи інших країн англо-американської правової сім'ї. Формування правової системи США. Джерела американського права. Сучасна правова система США, її особливості. Правові системи країн Співдружності Націй. Особливості правових систем Канади, Австралії та Нової Зеландії. Джерела права країн Співдружності Націй.

Релігійні правові системи. Загальна характеристика правових систем релігійного типу. Мусульманське (ісламське) право, його характерні риси. Джерела мусульманського права. Право сучасних мусульманських держав. Індуське право, його характерні риси. Джерела індуського права. Сучасне право Індії. Іудейське (єврейське) право, його характерні риси. Джерела іудейського права. Правова система Ізраїлю. Канонічне право, його характерні риси. Джерела канонічного права. Застосування канонічного права у сучасному світі.

Традиційні правові системи. Загальна характеристика правових систем традиційного типу. Правові системи країн Далекого Сходу. Формування правової системи Китаю. Правова система КНР, її джерела. Формування правової системи Японії. Сучасна правова система Японії, її джерела. Правові системи держав Африки.

4. Ресурсне забезпечення навчальної дисципліни

4.1. Форми організації освітнього процесу та види навчальних занять

Форми організації освітнього процесу: навчальні заняття, самостійна підготовка.

Види навчальних занять: лекція, практичне заняття

4.2. Самостійна робота здобувачів вищої освіти

4.2.1. Зміст та призначення самостійної роботи студентів.

Самостійна робота студента – це форма організації навчального процесу, за якої заплановані завдання виконуються студентом самостійно під методичним керівництвом викладача.

З навчальної дисципліни «Порівняльне правознавство» для самостійної роботи студентів–іноземців денної форми навчання відводиться **40 годин**. Активна самостійна робота над темами курсу дозволяє отримати стійкі знання та сформувані власну позицію з більшості питань. Самостійна робота студентів охоплює всі теми курсу, які входять до навчальної програми. Більшість тем з курсу «Порівняльного правознавства» розглядаються на лекціях, але є теми, які цілком вивчаються студентами самостійно і, звісно, потребують більшої уваги з боку студентів.

Самостійна робота студентів повинна допомагати їм більш повно оволодіти предметом курсу, розширити їхню ерудицію, сформувані навички науково-дослідницької роботи.

Метою самостійної роботи студентів при вивченні курсу «Порівняльне правознавство» є засвоєння в повному обсязі навчальної програми та формування відповідних загальних та предметних компетентностей.

Контроль самостійної роботи студентів включає: відповіді на контрольні або тестові питання; перевірку конспекту; перевірку рефератів; перевірку виконаних індивідуальних завдань.

4.2.2. *Форми самостійної роботи студентів.*

1. *Вивчення нового матеріалу:* читання та конспектування навчальної і наукової літератури за темами курсу; перегляд відеозаписів лекцій тощо.

2. *Поглиблене вивчення матеріалу:* підготовка до контрольних робіт, семінарських занять, тестових випробувань, аналіз національного законодавства в різних правових системах, ознайомлення з різними джерелами права в основних правових сім'ях сучасності та практикою їх реалізації.

3. *Вивчення матеріалу з використанням елементів творчості:* позааудиторна підготовка до участі у ділових іграх; написання рефератів, есе, доповідей та їх тез, глосарію; розробка діаграм, схем тощо.

4. *Підготовка до іспиту* згідно переліку питань, що розроблені кафедрою.

4.3. *Освітні технології та методи навчання*

Освітні технології:

1. *Інформаційні технології:* робота з електронними підручниками; підготовка і проведення медіа-презентацій; використання актуальної кінопродукції за відповідними темами.

2. *Технологія ситуаційного навчання (кейс-метод):* проведення «круглих столів», під час яких студенти разом з викладачем розв'язують пізнавальну проблему, що має декілька варіантів вирішення, кожен з яких претендує на істину; використання методу «brain storming» (мозкового штурму); проведення ділових ігор.

3. Технологія повного засвоєння (критеріально-орієнтованого навчання): підготовка перевірочних робіт – тестів або завдань для контрольних робіт; поділ навчального матеріалу на навчальні модулі, які є цілісними розділами навчального матеріалу; визначення результатів (критеріїв), яких слід досягти в ході навчання, та складання поточних перевірочних робіт (тестів або контрольних робіт).

Методи навчання:

- 1) *словесні методи:* лекція, розповідь-пояснення, структурована дискусія, «мозковий штурм» ділові ігри та ін.;
- 2) *наочні методи:* ілюстрація, демонстрація, схема, таблиця;
- 3) *практичні методи:* вправи, укладення кросвордів, твори, реферати та ін.

4.4. Форми педагогічного контролю та система оцінювання якості сформованих компетентностей за результатами засвоєння навчальної дисципліни

1. Поточний контроль знань студентів здійснюється за кожним модулем навчальної програми дисципліни «Порівняльне правознавство».

Об'єкти поточного контролю: систематичність та активність роботи на лекціях, семінарських заняттях (відвідування відповідних форм навчального процесу, активність та рівень знань при обговоренні питань); виконання контрольних завдань; інші форми робіт.

Оцінювання результатів поточного контролю здійснюється викладачем наприкінці вивчення кожної теми.

Критерії оцінювання:

- а) активність та рівень знань при обговоренні питань семінарських занять, відвідування відповідних форм навчального процесу, самостійне доопрацювання окремих тем чи питань, інші форми робіт (від 0 до 4 балів);
- б) виконання контрольної роботи (від 0 до 7,5 балів).
- в) виконання індивідуальної роботи (від 0 до 10 балів).

Індивідуальні завдання, виконані студентом у межах його індивідуальної роботи, оцінюються, виходячи з таких критеріїв: **а)** правильність, повнота, глибина, системність і ґрунтовність виконання; **б)** повнота і переконливість наведених доводів; уміння обґрунтувати свою точку зору; **в)** врахування рекомендацій викладача, усунення виявлених недоліків; **г)** використання основної і додаткової літератури; **д)** посилення на норми національного та міжнародного права, а також на судову і правозастосовну практику.

Остаточна кількість балів за результатами поточного контролю підраховується під час останнього семінарського заняття; максимальна кількість балів – 40. Вона є основою для визначення загальної успішності студента з дисципліни «Порівняльне правознавство» і враховується при підрахуванні балів підсумкового контролю знань під час проведення іспиту.

2. Підсумковий контроль знань студентів передбачає проведення іспиту з навчальної дисципліни. Результати успішного складання іспиту передбачають диференціацію на відмінний рівень за результатами практичних занять (відповідає високим вимогам – оцінка А), типовий (відповідає середнім і вище середнього рівня вимогам – оцінки С і В) і пороговий (відповідає мінімальним і вище мінімального рівня вимогам – оцінки Е і D) рівні.

Відмінний рівень означає дуже добре чи відмінне оволодіння знаннями з навчальної дисципліни.

Типовий рівень означає середнє чи добре оволодіння знаннями з навчальної дисципліни.

Пороговий рівень означає слабке чи задовільне оволодіння студентом знаннями з навчальної дисципліни. Для порогового рівня характерна фрагментарність знань.

4.5. Навчально-методичне та інформаційне забезпечення навчальної дисципліни

Підручники, навчальні посібники, монографії, статті:

Порівняльне правознавство : хрестоматія для юрид. вищ. навч. закл. і фітів : навч. посіб. 2-е видання, змінене [Текст] / уклад. : О. В. Петришин, О. В. Зінченко, Д. В. Лук'янов. – Х. : Право, 2019. – 1024 с.

Порівняльне правознавство у таблицях: навчальний посібник. Видання 3-тє, змінене / Петришин О.В., О.В.Зінченко, Лук'янов Д.В. – Харків: Право, 2019. – 164 с.

Порівняльне правознавство. Підручник / С.П. Погребняк С.П., Д.В. Лук'янов, І.О. Биля–Сабадаш та ін.; за ред. О.В. Петришина. — Х: Право, 2012. – 272 с.

Бехруз, Хашматулла. Порівняльне правознавство / Х. Бехруз. - О. : Фенікс, 2009. – 464 с.

Леже, Р. Великие правовые системы современности: сравнительно-правовой подход [Текст] / Р. Леже : пер. с фр. – М. : Волтерс Клувер, 2009. – 584 с.

Марченко, М. Н. Курс сравнительного правоведения [Текст] / М. Н. Марченко. – М. : Городец-издат, 2002. – 1068 с.

Порівняльне правознавство (теоретико-правове дослідження) [Текст] : монографія / за ред. О. В. Зайчука, Н. М. Оніщенко. – К. : Фенікс, 2007. – 400 с.

Рулан, Н. Историческое введение в право [Текст] : [учеб. пособие] / Норбер Рулан ; [пер. с фр. А. Б. Воронов, Г. В. Гаровников, Е. В. Головина и др.]. – М. : NOTA BENE, 2005. – 672 с.

Тихомиров, Ю. А. Курс сравнительного правоведения [Текст] / Ю. А. Тихомиров. – М. : Норма, 1996. – 432 с.

Цвайгерт, К. Введение в сравнительное правоведение в сфере частного права [Текст] : в 2 т. / К. Цвайгерт, Х. Кетц : пер. с нем. - М. : Международ. отношения, 2000. – Т. 1: Основы. – 480 с.

Лисенко, О. М. Порівняльне правознавство як наука та його місце в системі юридичних наук [Текст] : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01 / О. М. Лисенко ; Київ. нац. ун-т. – К., 2001. – 19 с.

Порівняльне правознавство у системі юридичних наук: проблеми методології [Текст] / О. В. Кресін [та ін.] ; ред. Ю. С. Шемшученко. – К. : [б. в.], 2006. – 256 с.

Аннерс, Э. История европейского права [Текст] / Э. Аннерс : пер. со швед. – М. : Наука, 1994. – 397 с.

Давид, Р. Основные правовые системы современности [Текст] / Р. Давид, К. Жоффре-Спинози : пер. с фр. – М. : Междунар. отношения, 1996. – 400 с.

Кох, Х. Международное частное право и сравнительное правоведение [Текст] / Х. Кох, У. Магнус, П. Моренфельс Винклер фон : пер. с нем. – М. : Междунар. отношения, 2001. – 480 с.

Правовые системы стран мира [Текст] : Энциклопедический справочник / отв. ред. А. Я. Сухарев. – М. : Норма, 2000. – 840 с.

Харитонов, О. І. Порівняльне право Європи: Основи порівняльного правознавства. Європейські традиції [Текст] / О. І. Харитонов, Є. О. Харитонов. – Х. : Одіссей, 2002. – 592 с.

Бенуа-Ромер, Ф. Право Ради Європи. Прямуючи до загальноєвропейського простору [Текст] / Ф. Бенуа-Ромер, Г. Клебес ; пер. з англ. – К. : «К.І.С.», 2007. – 232 с.

Гердеген, М. Європейське право [Текст] / М. Гердеген ; пер. з нім. – К. : «К.І.С.», 2008. – 528 с.

Берман, Г. Дж. Западная традиция права: эпоха формирования [Текст] / Г. Дж. Берман : пер. с англ. – М. : Изд-во МГУ: Инфра-М – Норма, 1998. – 624 с.

Бержель, Ж.-Л. Общая теория права [Текст] / Ж.-Л. Бержель : пер. с фр. – М. : Nota Bene, 2000. – 576 с.

Жалинский, А. Введение в немецкое право [Текст] / А. Жалинский, А. Рерихт. – М. : Спарк, 2001. – 767 с.

Кабрияк, Р. Кодификации [Текст] / Р. Кабрияк : пер. с фр. – М.: Статут, 2007. – 476 с.

Морандьер, Ж. Л., де ла. Гражданское право Франции [Текст] : в 3 т. / Ж. Л. Морандьер : пер. с фр. – М.: Изд-во иностр. лит., 1958. – 742 с.

Покровский, И. А. История римского права [Текст] / И. А. Покровский. – СПб. : Летний сад, 1999. – 533 с.

Покровский, И. А. Основные проблемы гражданского права [Текст] / И. А. Покровский. – М. : Статут, 1999. – 353 с.

Проблемы гражданского и предпринимательского права Германии [Текст] : пер. с нем. – М. : БЕК, 2001. – 336 с.

Харитонов, Є. О. Рецепції приватного права: парадигма прогресу [Текст] / Є. О. Харитонов, О. І. Харитонова. – Кіровоград : Центрально-Укр. вид-во, 1999. – 144 с.

Эннекцерус, Л. Курс Германского гражданского права [Текст] / Л. Эннекцерус : пер. с нем. – М.: Изд-во иностр. лит., 1949. – 436 с.

Безбах, В. В. Право собственности на землю в странах Латинской Америки (Проблемы регламентации и преобразований) [Текст] / В. В. Безбах. – М. : Изд-во УДН, 1989. – 144 с.

Варьяш, О. И. Рецепция римского права в Португалии и трансформация традиционных обществ [Текст] / О. И. Варьяш // Древнее право. 1УБ АЭТКУУМ. – 2001. – № 1 (8). – С. 124-128.

Гражданское и семейное право развивающихся стран [Текст] : сборник нормативных актов. Гражданские кодексы стран латинской Америки / Предисл. О. А. Жидкова. – М. : Изд. УДБН, 1988. – 208 с.

Кулінич, Т. Громадянські суспільства країн Ібероамерики на сучасному етапі розвитку. Ібероамериканська спільнота націй [Текст] / Т. Кулінич // Вісн. Київ. нац. ун-ту ім. Тараса Шевченка. Міжнародні відносини. – 2007. – № 35-36. – С. 77-81.

Исаев, М. А. Основы конституционного строя Швеции [Текст] : учеб. пособие / М. А. Исаев ; Моск. гос. ин-т междунар. отношений (ун-т) МИД России, каф. конституц. права. – М. : МГИМО-Университет, 2008. – 192 с.

Бернхем, В. Вступ до права та правової системи США [Текст] / В. Бернхем : пер. з англ. – К. : Україна, 1999. – 554 с.

Бромхед, П. Эволюция Британской Конституции [Текст] / П. Бромхед : пер. с англ. – М. : Юрид. лит., 1978. – 334 с.

Дженкс, Э. Английское право [Текст] / Э. Дженкс : пер. с англ. – М. : Юрид. изд-во Мин-ва юстиции СССР, 1947. – 378 с.

Джиффорд, Д. Дж. Правовая система Австралии [Текст] / Д. Дж. Джиффорд, К. Х. Джиффорд. – М. : Юрид. лит., 1988. – 342 с.

Ллойд, Д. Идея права [Текст] / Д. Ллойд : пер. с англ. – М. : Югона, 2002. – 416 с.

Малишев, Б. В. Судовий прецедент у правовій системі Англії [Текст] / Б. В. Малишев. – К. : Праксис, 2008. – 344 с.

Романов, А. К. Правовая система Англии [Текст] / А. К. Романов. – М. : Дело, 2000. – 344 с.

Біблія, або книги Святого письма Старого і Нового Заповіту [Текст] : пер. з давньоєвр. і грец. – Всеукр. євангельсько-баптистське братство. – 1528 с.

Вишневский, А. А. Каноническое право. Древняя Церковь и Западная традиция [Текст] / А. А. Вишневский. – М. : Ин-т философии, теологии и истории Святого Фомы. – 276 с.

История государства и права стран Азии и Африки. Очерки [Текст] / А. И. Рогожин, И. П. Сафронова, Н. Н. Страхов. – М. : Юрид. лит., 1964. – 254 с.

Кодекс канонического права [Текст]. – М. : Ин-т философии, теологии и истории св. Фомы, 2007. – 624 с.

Коран [Текст] : пер. с араб. И. Ю. Крачковского. - М. : СП ИКПА, 1990. – 512 с.

Крашенинникова, Н. А. Индусское право: история и современность [Текст] / Н. А. Крашенинникова. – М. : Изд-во МГУ, 1982. – 192 с.

Кудрявцев, М. К. Кастовая система в Индии [Текст] / М. К. Кудрявцев. – М. : Наука, 1992. – 262 с.

Лазор, Л. И. Каноническое право [Текст] : учебник / Л. И. Лазор, В. В. Лазор, И. И. Шамшина. – 1-е изд. – Луганск : Изд-во ООО «Виртуальная реальность», 2010. – 569 с.

Лубський, В. І. Мусульманське право [Текст] / В. І. Лубський, В. Д. Борис. – К. : Вілбор, 1997. – 256 с.

Мусульманский мир 950-1150 [Текст] : пер. с англ. / Отв. ред. В. В. Намкин, М. Б. Пиотровский. – М. : Наука, 1981. – 312 с.

Мусульманское право (структура и основные институты) [Текст] / отв. ред. Л. Р. Сюкияйнен. – М. : ИГПАН, 1984. – 145 с.

Мусульманские страны. Религия и политика (70-80-е годы) [Текст] : сб. статей. – М. : Наука, 1991. – 183 с.

Павлов, А. С. Курс церковного права [Текст] / А. С. Павлов. – СПб. : Лань, 2002. – 384 с.

Сюкияйнен, Л. Р. Мусульманское право. Вопросы теории и практики [Текст] / Л. Р. Сюкияйнен. – М. : Наука, 1986. – 257 с.

Сюкияйнен, Л. Р. Шариат и мусульманско-правовая культура [Текст] / Л. Р. Сюкияйнен. – М. : Ин-т государства и права РАН, 1997. – 48 с.

Шарль, Р. Мусульманское право [Текст] / Р. Шарль : пер. с фр. – М. : Изд-во иностр. лит., 1959. – 142 с.

Элон, М. Еврейское право [Текст] / М. Элон : пер. с иврита / под общ. ред. И. Ю. Козлихина. - СПб. : Юрид. центр пресс, 2002. – 611 с.

Духовная культура Китая : Энциклопедия [Текст] : в 5 т. / гл. ред. М. Л. Титаренко ; Ин-т Дальнего Востока РАН. – М. : Вост. лит., 2006. – Т. 4 : Историческая мысль. Политическая и правовая культура / ред. М. Л. Титаренко и др. – 2009. – 935 с.

Еремин, В. Н. История правовой системы Японии [Текст] / В. Н. Еремин ; отв. ред. А. А. Кириченко. – М. : Рос. полит. энцикл. (РОССПЭН), 2010. – 293 с.

Инако, Ц. Право и политика современного Китая [Текст] / Ц. Инако : пер. с япон. - М. : Прогресс, 1978. – 295 с.

Инако, Ц. Современное право Японии [Текст] / Ц. Инако : пер. с япон. – М. : Прогресс, 1981. – 270 с.

Интернет-ресурсы.

The Avalon Projekt – Documents in Law, History and Diplomacy. Yale Law School. Lillian Goldman Law Library in memory of Sol Goldman [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://avalon.law.yale.edu>

Офіційний сайт Співдружності Націй [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.thecommonwealth.org

Конституции государств (стран) мира. Интернет-библиотека конституций Романа Пашкова. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://worldconstitutions.ru>

Проект «АВАЛОН». История государства и права США. Русская версия проекта Йельской школы права Йельского университета США. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://avalon.law.yale.edu>

Електронна єврейська енциклопедія [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.eleven.co.il>

4.6. Матеріально-технічне забезпечення навчальної дисципліни (за наявності)

Відсутнє.

Додаток 1

Карта предметних компетентностей з навчальної дисципліни

Шифр та назва компетентностей за спеціальністю і/або спеціалізацією	Шифр та назва компетентностей з навчальної дисципліни
ЗК – загальні (універсальні) компетентності.	ПК – предметні компетентності з навчальної дисципліни
ЗК–1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу.	ПК–1. Здатність продемонструвати знання і розуміння предмету, методів, структури, об'єкту компаративістики, визначити її місце в системі юридичних наук.
ЗК–2. Здатність застосовувати знання в професійній діяльності у стандартних та нестандартних ситуаціях.	ПК–2. Знання і розуміння різновидів досліджень у компаративістиці, вміння проводити порівняльне дослідження правових систем чи її елементів.
ЗК–3. Уміння планувати, організувати і контролювати власну діяльність.	ПК–3. Здатність продемонструвати знання поняття правової системи, її рис, структури, різновидів та їх особливостей, критеріїв класифікації правових систем, вміння застосувати ці знання на практиці.

<p>ЗК–5. Уміння грамотно і точно формулювати та висловлювати свої позиції, належним чином їх обґрунтовувати.</p>	<p>ПК–4. Вміння використовувати порівняльно-правовий метод дослідження під час вивчення інших юридичних дисциплін, орієнтуватися в іноземних правових системах, використовувати зарубіжний правовий досвід у професійній діяльності.</p>
<p>ЗК–6. Навички збору і аналізу інформації з національних і міжнародних джерел.</p>	<p>ПК–5. Здатність продемонструвати знання базових характеристик романо-германської правової сім'ї, латиноамериканського та скандинавського права, європейського права, історію їх виникнення та формування, знання їх системи джерел права.</p>
<p>ЗК–7. Навички використання інформаційних технологій і баз даних.</p>	<p>ПК–6. Здатність здійснювати критичний і системний аналіз правових явищ і процесів в правових системах романо-германського типу, латиноамериканського та скандинавського права.</p>
<p>ЗК–8. Здатність бути критичним і самокритичним.</p>	<p>ПК–7. Вміння пояснювати природу й зміст основних інститутів і процедур романо-германського, латиноамериканського та скандинавського права, особливості їх реалізації та застосування.</p>
<p>ЗК–9. Здатність працювати самостійно.</p>	<p>ПК–8. Вміння демонструвати знання та розуміння особливостей правового регулювання у фундаментальних галузях права романо-германської правової сім'ї, латиноамериканського та скандинавського права.</p>
<p>ЗК–13. Здатність до самоосвіти та навчання протягом усього життя.</p>	<p>ПК–9. Вміння визначати особливості публічного і приватного права правових систем романо-германського, латиноамериканського та скандинавського права з урахуванням специфіки їх предмета і методів правового регулювання.</p>
<p>ЗК–14. Здатність до креативності у предметно-практичній діяльності відповідно до соціальних статусів и модусів.</p>	<p>ПК–10. Вміння здійснювати логічний, критичний і системний аналіз правових документів, що приймаються в правових системах</p>

	романо-германської правової сім'ї, латиноамериканських та скандинавських держав.
ФКС – фахові компетентності за спеціальністю	ПК–11 Здатність продемонструвати знання базових характеристик англо-американської правової сім'ї, історію її виникнення та формування.
ФКС–1. Знання теорії (філософії) права.	ПК–12 Здатність продемонструвати знання системи джерел права англо-американської правової сім'ї .
ФКС–2. Знання історії права та устрою держави	ПК–13. Здатність продемонструвати знання базових характеристик релігійної правової сім'ї, особливості її складових: іудейського, канонічного, ісламського та індуського права, історію їх виникнення та формування, знання їх системи джерел права.
ФКС–3. Знання міжнародних стандартів прав людини.	ПК–14 Здатність продемонструвати знання базових характеристик традиційної правової сім'ї, особливості її складових: африканського (звичаєвого) права та китайського, японського (морально-етичного) права, історію їх виникнення та формування, знання їх системи джерел права.
ФКС–4. Знання Конвенції з захисту прав людини та основоположних свобод, а також прецедентної практики Європейського суду з прав людини.	ПК–15 Здатність здійснювати критичний і системний аналіз правових явищ і процесів в правових системах англо-американського права.
ФКС–6. Знання основ права Ради Європи та права Європейського Союзу.	ПК–16 Здатність здійснювати критичний і системний аналіз правових явищ і процесів в правових системах релігійного права
ФКС–7. Знання засад і принципів національного права, а також змісту правових інститутів таких фундаментальних галузей права, як: конституційне право, адміністративне і адміністративне процесуальне право, цивільне і цивільне процесуальне право,	ПК–17 Здатність здійснювати критичний і системний аналіз правових явищ і процесів в правових системах традиційного типу.

<p>трудове право, кримінальне і кримінальне процесуальне право.</p>	
<p>ФКС–10. Здатність аналізувати правові проблеми та формувати правові позиції.</p>	<p>ПК–18 Вміння пояснювати природу й зміст основних правових інститутів і процедур англо-американського, релігійного та традиційного права, особливості їх реалізації та застосування.</p>
<p>ФКС–11. Знання правил, методів, прийомів і засобів юридичної техніки.</p>	<p>ПК–19 Вміння демонструвати знання та розуміння особливостей правового регулювання у фундаментальних галузях права правових системах англо-американського, релігійного та традиційного типу.</p>
<p>ФКС–13. Здатність виявляти проблеми у правовому регулюванні і пропонувати способи їх вирішення.</p>	<p>ПК–20 Здатність визначати особливості публічного і приватного права з урахуванням специфіки їх предмета і методів правового регулювання у правових системах англо-американського, релігійного та традиційного типу.</p>
<p>ФКС–14. Знання структури правничої професії та її ролі у суспільстві.</p>	<p>ПК–21 Здатність здійснювати логічний, критичний і системний аналіз правових документів у правових системах англо-американського, релігійного та традиційного типу.</p>
<p>ФКС–16. Навички логічного, критичного і системного аналізу правових документів.</p>	
<p>ФКС–19. Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ і застосування набутих знань у професійній діяльності.</p>	

Додаток 2

Карта результатів навчання здобувача вищої освіти, сформульованих у термінах компетентностей

Шифр та назва РН за спеціальністю і / або спеціалізацією	Модуль НД	Шифр та назва РН з навчальної дисципліни
РНС – результати навчання за спеціальністю		Результати навчання з навчальної дисципліни «Правничі системи сучасності»
<p>РНС–1. Демонструвати знання і розуміння сучасних правових доктрин, цінностей, принципів та стандартів у межах різних правових галузей, а також міжнародного та європейського права.</p>	№1	<p>РНС НД–1.1. Демонструвати знання і розуміння предмету, методів, структури, об’єкту компаративістики, визначити її місце в системі юридичних наук.</p> <p>РНС НД–1.2. Демонструвати знання і розуміння різновидів досліджень у компаративістиці, вміння проводити порівняльне дослідження правових систем чи їх елементів.</p> <p>РНС НД–1.3. Демонструвати знання поняття правової системи, її рис, структури, різновидів та їх особливостей, критеріїв класифікації правових систем, вміння застосувати ці знання на практиці.</p> <p>РНС НД–1.4. Демонструвати знання базових характеристик романо-германської правової сім’ї, латиноамериканського та скандинавського права, європейського права, історію їх виникнення та формування, знання їх системи джерел</p>

		права.
РНС–2. Здійснювати критичний і системний аналіз правових явищ та процесів.	№1	РНС НД–1.5. Здійснювати критичний і системний аналіз правових явищ і процесів в правових системах романо-германського типу, латиноамериканського та скандинавського права.
РНС–3. Пояснювати природу й зміст основних правових інститутів і процедур національного права і особливості їх реалізації та застосування.	№1	РНС НД–1.6. Пояснювати природу й зміст основних інститутів і процедур романо-германського, латиноамериканського та скандинавського права, особливості їх реалізації та застосування.
РНС–5. Демонструвати знання та розуміння особливостей правового регулювання у фундаментальних галузях права.	№1	РНС НД–1.7. Демонструвати знання та розуміння особливостей правового регулювання у фундаментальних галузях права романо-германської правової сім'ї, латиноамериканського та скандинавського права.
РНС–6. Визначати особливості публічного і приватного права з урахуванням специфіки їх предмета і методів правового регулювання.	№1	РНС НД–1.8. Визначати особливості публічного і приватного права правових систем романо-германського, латиноамериканського та скандинавського права з урахуванням специфіки їх предмета і методів правового регулювання.
РНС – 14. Здійснювати логічний, критичний і системний аналіз правових документів.	№1	РНС НД–1.9. Здійснювати логічний, критичний і системний аналіз правових документів, що приймаються в правових системах романо-германської правової сім'ї, латиноамериканських та

		<p>скандинавських держав. РНС НД–1.10. Використовувати порівняльно-правовий метод дослідження під час вивчення інших юридичних дисциплін, орієнтуватися в іноземних правових системах, використовувати зарубіжний правовий досвід у професійній діяльності.</p>
<p>РНС–1. Демонструвати знання і розуміння сучасних правових доктрин, цінностей, принципів та стандартів у межах різних правових галузей, а також міжнародного та європейського права.</p>	<p>№2</p>	<p>РНС НД–2.1. Демонструвати знання базових характеристик англо-американської правової сім'ї, історію її виникнення та формування. РНС НД–2.2. Демонструвати знання системи джерел права англо-американської правової сім'ї. РНС НД–2.3. Демонструвати знання базових характеристик релігійної правової сім'ї, особливості її складових: іудейського, канонічного, ісламського та індуського права, історію їх виникнення та формування, знання їх системи джерел права. РНС НД–2.4. Демонструвати знання базових характеристик традиційної правової сім'ї, особливості її складових: африканського (звичаєвого) права та китайського, японського (морально-етичного) права, історію їх виникнення та формування, знання їх системи джерел права.</p>
<p>РНС–2. Здійснювати критичний і системний аналіз правових явищ та процесів.</p>	<p>№2</p>	<p>РНС НД–2.5. Здійснювати критичний і системний аналіз правових явищ і процесів в правових системах англо-</p>

		американського права. РНС НД–2.6. Здійснювати критичний і системний аналіз правових явищ і процесів в правових системах релігійного права РНС НД–2.7. Здійснювати критичний і системний аналіз правових явищ і процесів в правових системах традиційного типу.
РНС–3. Пояснювати природу й зміст основних правових інститутів і процедур національного права і особливості їх реалізації та застосування.	№2	РНС НД–2.8. Пояснювати природу й зміст основних правових інститутів і процедур англо-американського, релігійного та традиційного права, особливості їх реалізації та застосування.
РНС–5. Демонструвати знання та розуміння особливостей правового регулювання у фундаментальних галузях права.	№2	РНС НД–2.9. Демонструвати знання та розуміння особливостей правового регулювання у фундаментальних галузях права правових системах англо-американського, релігійного та традиційного типу.
РНС–6. Визначати особливості публічного і приватного права з урахуванням специфіки їх предмета і методів правового регулювання.	№2	РНС НД–2.10. Визначати особливості публічного і приватного права з урахуванням специфіки їх предмета і методів правового регулювання у правових системах англо-американського, релігійного та традиційного типу.
РНС – 14. Здійснювати логічний, критичний і системний аналіз правових документів.	№2	РНС НД–2.11. Здійснювати логічний, критичний і системний аналіз правових документів у правових системах англо-американського, релігійного та

